

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 5 Issue 7, p. 679-693, December 2012

**KARACAÖREN VE SERÇİLER KÖYLERİNİN TOPLUMSAL
DEĞİŞME HIZI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**
*COMPARISON OF KARACAOREN AND SERCILER VILLAGES IN TERMS OF
SOCIAL CHANGE SPEED*

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Devrim TOPSES

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

Abstract

In this research, Karacaoren and Serciler villages from Canakkale province are compared in terms of their speed of social change. Karacaoren village is 4 km. far from the city center and has advanced intercommunication facilities. Serciler village, on the other hand, is 23 km. east of the city center and is far behind Karacaoren village in terms of intercommunication means. What is more, the village of Serciler is lower than Karacaoren village with respect to socio-economic level. Macrocism of this research is household heads residing for a long time in the villages of Karacaoren and Serciler. By using random sampling method, 85 household heads from Karacaoren as well as 45 household heads from Serciler are interviewed. Frequency tables of the research results are created with the help of SPSS 16.0 program, and these tables are converted into comparative tables in word files. As a result of this research, the following facts are discovered: In Karacaoren village—which is much closer to the city center than Serciler village and is more open to the economic and cultural impact of the city as a result of this closeness—, the social control on worshipping and praying is lower; traditional group solidarity is much lower; social status of women in the family is higher; tolerance towards flirting is much higher; the general attitude supporting the necessity of the families' decision on their children's marriage is lower than that of Serciler village. These results support the theoretical and applied researches endorsing that the economic and cultural impacts of the cities accelerate the changes on the traditional structure of villages as well as causing changes on the traditional attitudes of villagers.

Key Words: Rural Sociology, Sociology of Institutions, Social Change, Social Structure, Modernization

Öz

Bu araştırmada Çanakkale merkez ilçesine bağlı Karacaören ve Serçiler köyleri, toplumsal değişme hızları açısından karşılaştırılmıştır. Karacaören köyü şehir merkezine 4 km. uzaklıkta ve gelişmiş düzeyde iletişim ve haberleşme olanakları bulunan bir yerleşim birimidir. Serçiler köyü ise şehir merkezinin 23 km. doğusunda bulunmakla birlikte, iletişim ve haberleşme olanakları açısından Karacaören köyünün çok gerisindedir. Buna ek olarak, Serçiler köyü sosyo-ekonomik düzey açısından Karacaören köyünden daha alt düzeydedir. Araştırmamızın evreni Karacaören ve Serçiler’de yaşayan ve köyün yerlisi durumunda bulunan hane reisleridir. Bütünüyle tesadüfi yöntemler kullanılarak Karacaören köyünde 85, Serçiler köyünde ise 45 hane reisiyle görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına ilişkin frekans tabloları SPSS 16.0 programı kullanılarak oluşturulmuş, bu tablolar word dosyasında karşılaştırmalı tablolara dönüştürülmüştür. Araştırma sonucunda, Serçiler köyüne göre şehre daha yakın coğrafi konumda bulunan ve bu nedenle şehrin ekonomik ve kültürel etkisine daha açık duran Karacaören köyünde dinsel ibadetlerin yerine getirilmesindeki toplumsal kontrolün daha az olduğu, geleneksel grup dayanışmasının daha zayıf olduğu, kadının aile içindeki sosyal konumunun daha yüksek olduğu, flört ilişkilerine yönelik hoşgörü düzeyinin daha yüksek olduğu ve evlenmeye ailelerin karar vermesi gerektiği yönündeki geleneksel tutumun daha zayıf olduğu bulunmuştur. Sonuçlar, şehirlerin ekonomik ve kültürel etkisinin köylerin geleneksel yapısındaki değişimleri hızlandırdığı ve köylülerin geleneksel tutumları üzerinde değişimlere neden olabildiği yönündeki kuramsal ve uygulamalı araştırmaları desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Köy Sosyolojisi, Kurumlar Sosyolojisi, Toplumsal Değişme, Toplumsal Yapı, Modernleşme

1. Giriş

Toplumsal değişme, toplumsal ilişkiler sisteminin ve toplumsal yapıyı oluşturan kurumların yeni koşullar doğrultusunda kısa ya da uzun dönemde geçirdiği nitelik farklılaşması olarak tanımlanabilir (Ozankaya, 2006:591; İçli, 2008:141; Topses, 2010:174). Hiçbir toplumsal yapı durağan değildir. Toplumsal ilişkiler sistemi ve toplumsal kurumlar coğrafyadan, ekonomiden ya da çeşitli kültürel süreçlerden kaynaklanan etkiler yoluyla ağır ya da hızlı değişim göstermektedir (Fitcher, 2011:194). Bununla birlikte, klasik sosyoloji yaklaşımlarına göre toplumsal bir yapıda yaşanan değişme sürecinin hızı, o toplumsal yapının dışından ya da içinden gelebilecek etkilere göre farklılık gösterebilmektedir. Dışarıdan gelen ekonomik ve kültürel etkilerin daha az duyumsandığı toplumsal yapılardaki değişme hızı, bu etkilerin daha çok duyumsandığı yapılardaki değişme hızından daha yavaş gerçekleşmektedir (Yasa, 1955:237).

Köyler, dışarıdan gelen ekonomik ve kültürel etkiler yoluyla gerçekleşen kurumsal değişmelerin somut olarak gözlemlenebildiği toplumsal örgütlenmelerdir. Niyazi Berkes (1942:9)’e göre köy, “diğer köylerden uzak ve ayrı bir mekân üzerine toplanmış bulunan, kendine özgü bir ad taşıyan grup halinde çeşitli sosyal faaliyetleri yapacak şekilde örgütlenmiş olan ve birçok hane ve ailelerden oluşan bir topluluktur”. Benzer doğrultuda bir yaklaşım gösteren Redfield (1947:296)’e göre ise “ideal köy toplumu,(folk society) dışarıdan bölgeyle ilişkisi olmayan (isolated) insanlardan oluşur”. Köylerin bu şekilde kendilerine özgü bağımsız ve uzak birimler olarak tanımlanmalarına karşın, Türkiye’de köyler 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ticaret ekonomisinin gelişimiyle orantılı biçimde kendi içinde bağımsız ekonomik birimler olmaktan çıkmışlardır. Tarımsal üretimini günlük gereksinmelerine göre düzenleyen uzak köyler, günümüze gelindiğinde ulusal ve uluslararası düzeyde ticaret ağlarıyla bütünleşmeye başlamışlardır. Ticaret ekonomisinin yayılmasına bağlı olarak yolların ve haberleşme araçlarının gelişmesi, köylerin kendi aralarında ve büyük şehirlerle olan ilişkisini daha sıkı bir noktaya taşımaktadır. Toplumsal yapının ekonomik ve kültürel unsurları

arasındaki etkileşimin yoğunlaşması ise köyün geleneksel toplumsal yapısındaki değişim hızının artmasındaki belirleyici nedenler arasındadır.

Ticaret merkezlerine ve başka kültürel ortamlara yaklaşmanın köylerin toplumsal yapısını hangi ölçülerde etkileyebildiği sorusu, köy sosyolojisinin günümüzde önemini koruyan temel problem alanıdır. Köy araştırmalarına ilişkin literatür tarandığında, bilimsel niteliği olan köy araştırmalarının daha çok antropolojik ya da arkeolojik zeminde yürütülmüş olduğu, köylerdeki toplumsal değişim sürecine ilişkin yapılan sosyolojik nitelikli çalışmaların ise sayıca yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Araştırmamızın temel konusu, Çanakkale şehir merkezine coğrafi açıdan yalnızca 3 km. yakında bulunan, ekonomik ve kültürel açıdan şehirle bütünleşme sürecine girmiş bulunan Karacaören köyü ile daha düşük düzeyde sosyo-ekonomik özellikler gösteren, daha içe dönük, şehir merkezine 23 km. uzaklıktaki Serçiler köylerindeki toplumsal değişim hızının aşağıda belirtilen beş temel değişken (dinsel yapının toplumsal ilişkiler sistemindeki konumu, grup dayanışması, kadının aile içindeki yeri, flört ilişkilerine bakış ve evlenmeye kimlerin karar verdiği) bağlamında karşılaştırılmasıdır. Araştırmamızın uygulama bölümü 2012 yılının 20 Ağustos günü başlamış ve aynı yılın Ekim ayının 19. günü tamamlanmıştır. Ulaşılan bulguların, köy sosyolojisi alanındaki toplumsal değişim konulu bilimsel literatüre katkı sağlayabileceği beklenmektedir.

2. Kuramsal Temeller

Türk köylerindeki toplumsal değişim sürecini öncesi ve sonrasıyla görebilmek için köy sosyolojisinde “ideal köy”ün nasıl betimlendiği noktasından yola çıkılmalıdır. Robert Redfield (1947:297), köy toplumunu “kutsalın laik olanın önünde olduğu bir toplumsal yapı” olarak tasvir etmektedir. Redfield’e göre köy toplumunda dinsel davranıştan sapmak ve dinsel davranışın eleştirilmesi söz konusu bile olamaz. Köy toplumunda insan davranışları yeniye kapalı, eskiyi sürdüren ve geleneksel özellikler gösterir (1947:297-299). Geleneksel köy toplumunda dinsel öğelerin toplum yaşamındaki baskınlığına Behice Boran, İbrahim Yasa ve Mübeccel Belik Kıray’ın da değinmiş olduğu görülmektedir (Bkz. Boran, 1945; Yasa, 1955:210; Kıray, 1999:237). İdeal köyün toplumsal yapısına ilişkin ikinci değişken, grup dayanışmasıdır. Redfield, Durkheim ve Tönnies’e göre köyde grup dayanışması çok güçlüdür (Akt. Kösemihal, 1971:63). Sorunları kendi aralarında çözmek varken, köylüler arasındaki olası anlaşmazlıklarda mahkemeye başvurmak ayıplanır (Erdentuğ, 1977:43).

İdeal köy betimlemesindeki üçüncü değişken, kadının aile içindeki konumuyla ilgilidir. Nermin Erdentuğ (1977:34), Türkiye’nin geleneksel köy toplumunda aile içinde tek otoritenin erkek olduğunu belirtmekte, hiçbir kadının yetişkin bir erkeğin bulunduğu bir ortamda ailenin başı olamadığını saptamaktadır. Kadın miras hakkı bakımından erkeğin gerisindedir ve en ağır işler kadınlar tarafından yapılmaktadır. Dördüncü değişken ise kadın ve erkeğin evlilik dışında birbirleriyle görüşmelerine nasıl bakıldığıyla ilgilidir. Köy toplumunda erkekler ve kadınlar farklı sosyal dünyalarda yaşamaktadırlar. Aile ve evlilik dışında erkek ve kadınların birbirine yaklaşması hoş görülmemektedir (Erdentuğ, 1977:53-54). İdeal geleneksel köyü betimleyen son değişken ise evlenmeye karar verenleri kapsamaktadır. Mediha Berkes (1943:140), Ankara’ya bağlı Elvan köyünde yaptığı araştırmada “evlenmeyi her zaman ailelerin kararlaştırdığını, gençlerin sevişerek evlenmelerinin çok ayıp sayıldığını” gözlemlemişken; İbrahim Yasa (1955:127), Ankara’ya 34 km. uzaklıktaki Hasanoglan köyünde yaptığı araştırmada, “gençlerin kendilerine eş seçme haklarının bulunmadığını” saptamıştır. Tülay Uğuzman (2000)’in Bolu’ya bağlı Dörtdivan kasabasındaki araştırmasının sonuçları ise benzer bulguları içermektedir. Dörtdivan kasabası ekonomik ve kültürel açılarından

bütünüyle geleneksel özellikler gösteren bir topluluktur. Uğuzman'ın saptamalarına göre “bölgede tanışıp anlaşarak, tamamen gençlerin arzusu üzerine kurulmuş evliliklere rastlanmamaktadır”(2000:127).

Yukarıdaki kuramsal yaklaşımlara dayalı olarak, toplumsal değişme süreci öncesindeki ideal geleneksel köy toplumunu beş temel başlık altında betimleyebiliriz. Birinci olarak ideal köy toplumunda dinsel yapının toplumsal ilişkiler sistemindeki egemenliği söz konusudur. Namaz kılmak ve oruç tutmak gibi dinsel ibadetlerin yerine getirilmemesi, normlardan sapma olarak görülür. İkinci olarak köy toplumunda grup dayanışması çok güçlüdür. Köylüler arasındaki sorunlar, köy içinde çözülür. Üçüncü olarak, geleneksel köy toplumunda kadının aile içindeki önemi ya da sosyal konumu, erkeğin gerisindedir. Kadının aile reisi olması ya da toplumsal yaşama erkek ölçüsünde katılması söz konusu değildir. Dördüncü olarak, evlilik dışındaki flört ilişkileri, toplumsal değişme sürecinin henüz dışında bulunan geleneksel köy toplumu içinde hoş karşılanmamaktadır. Beşinci olarak ise geleneksel köy toplumunda evlenmeye karar verenler evlenecek olanlar değil, evlenecek olanların aileleridir. Türkiye’de ticarete dayalı ekonomik ilişkilerin etkisi altına giren geleneksel köy toplumunun içine girdiği toplumsal değişme süreci pek çok değişken bağlamında köy araştırmalarına konu olmuş, toplumsal ve ekonomik ilişkilerdeki değişimin ideal köy toplumunun temel değerlerine nasıl yansıdığı sorusuna yanıtlar aranmıştır. Araştırmamızın kuramsal temellerinin netleşmesi için, problem alanımıza giren beş değişken göz önünde bulundurularak daha önce yapılan toplumsal değişme konulu köy araştırmalarını belirtmek yerinde olacaktır.

Niyazi Berkes, 1942 yılında Ankara’yı 22 km. çevreleyen bir alan üzerine yapmış olduğu araştırmada, uzaklık açısından şehir merkezine daha yakın durumda bulunan köylerde kadının tarlada çalıştırılmasının azalmakta olduğunu saptamıştır. Ulaşılan sonuçlara göre “şehre yakın köylerde kadınlar tarlaya daha az gitmekte, yalnızca ekini kaldırma zamanında ya da ekin yolmada erkeklere yardım etmektedirler” (Berkes, 1943:73). Toplumsal yapının dışarıyla olan ilişkisine göre aile içinde kadının konumunda değişiklikler olduğu yönündeki saptamalar Behice Boran (1945)’da da görülebilir. Bu gözlemler, şehrin etkisine yaklaştıkça kadının toplumsal konumunda değişiklikler görülebileceği yönündeki kuramsal yaklaşımlara olgusal bir dayanak sağlamaktadır.

İbrahim Yasa'nın köy araştırmalarında konumuz açısından önem taşıyan üç belirgin saptaması bulunmaktadır. Birinci olarak Yasa, Hasanoğlan köyünü Ankara'ya ve diğer yerleşim birimlerine bağlayan demiryolunun hizmete girmesinden sonraki otuz yıllık süre içinde köyde dinsel alışkanlık ve inançlarda zayıflamalar görüldüğünü saptamıştır. Otuz yıl içinde namaz kılanlar, oruç tutanlar, hacca gidenler azalmıştır (Yasa, 1955:223). Yasa, bu değişme sürecini demiryolunun köy yakınından geçmesine, başka deyişle köyün ekonomik ve kültürel açılardan şehirlerin etkisine girmesine bağlamaktadır (Yasa, 1955:243). Bu saptamayı kanıtlamak için Yasa, söz konusu kültürel değişimlerin şehre daha çok gidip gelen, sosyal etkileşim sürecine daha çok katılan erkeklerde, kadınlara oranla daha sık görüldüğünü vurgulamaktadır. İkinci olarak Yasa (1955:150)'nın bulgularına göre şehirlerin ekonomik ve kültürel etkisine giren köylerde toplumsal dayanışma olgusu, kapalı köylere göre daha gevşektir. Üçüncü olarak ise Hasanoğlan köyüne demiryolu gelmeden önce evlenmede son söz kız ve oğlan babasına verilmişken, demiryolunun gelmesinden sonraki 30 yıl içinde, “ailenin kuruluşunda akraba ve köy topluluğunun eski baskısı nisbeten azalmış; istemedikleri kimselerle evlendirilmeye mecbur edilen bazı delikanlıların ana-babalarına kafa tuttıkları, kızların da hiç olmazsa itiraz ettikleri tespit edilmiştir” (Yasa, 1955:167).

Uğuzman (2000)'ın, Dördüvan kasabasındaki toplumsal değişme sürecini incelediği araştırmasında ulaştığı sonuçlar, İbrahim Yasa'nın bulgularını kuramsal yönlerden desteklemiştir. Bu sonuçlara göre Dördüvan kasabasının şehirle olan ilişkilerinin yoğunlaşması

(şehire gidip gelenlerin çoğalması, şehirde çalışanların artması, şehirden Dörtdivan'a gelenlerin sayıca artışı, kitle iletişim ve ulaşım tekniklerinde yenilikler vs.) toplumsal yapıda değişimlere neden olmuştur. Bu değişimlerin en somutu ise gençlerin görücü usulü evliliklere itiraz etmeye başlamalarıdır. Yine de Uğuzman'a göre Dörtdivan'da bu değişim süreci çok ağır gerçekleşmekte, erkek çocukların itirazları göz önünde bulundurulmasına karşın kız çocukların itirazları şimdilik hiçbir sonuç vermemektedir.

Mübeccel Belik Kıray (2000:111,145), demir-çelik fabrikası kurulmadan önce ideal köy toplumu özellikleri gösteren Ereğli'de 1960 yılında kurulan fabrikanın toplumsal yapıya etkileri konusunda 1964 yılında yapmış olduğu çalışmada erkeklerin bazı sorunlarda eşlerinin düşüncelerini öğrenme eğilimi göstermeye başladıklarını saptamıştır. Ulaşılan sonuçlar, kasabada kurulan fabrikanın kadına ekonomik bir güç kazandırabileceği, böylece onun aile içindeki konumunu yükseltmiş olabileceği yönünde yorumlanabilir. Ayrıca Kıray, şehir etkisi altına giren Adana köyleri üzerinde yapmış olduğu başka bir araştırmasında işlerin yoğunlaşması nedeniyle "hiç kimsenin kimin hangi dinsel ibadetleri ne kadar yerine getirdiği konusunda ilgilenmediğini" bulgulamıştır (Kıray, 1999:237).

Güçbilmez (1972:266-267), Ankara ilinin Elmadağ ilçesine bağlı Kayadibi köyü ile Elmadağ belediyesinin bir mahallesi olan Yenimahalle'yi toplumsal değişme hızları açısından karşılaştırmıştır. Yenimahalle, şehre ulaşım açısından daha geniş olanaklara sahip olmasının yanında, Elmadağ'da bulunan MKE fabrikalarına çok yakındır. Kayadibi ise şehre, yollara ve fabrikalara biraz daha uzak, daha içeride bulunan bir dağ köyüdür. Yenimahalle'de hemen herkes sıkıca pazara bağlanmıştır. Hayvancılığa dayalı ekonomik yapı değişmiş, şehir ekonomisi kendisini kabul ettirmiştir. Kayadibi köyü ise ticaret etkinlikleri açısından Yenimahalle'yi daha geriden izlemektedir. İki yerleşim birimi arasında yapılan karşılaştırmada, dinsel ibadetlerin Yenimahalle'de "savsaklanmaya" başladığı bulgulanmıştır.

Eserpek (1979:187), Erzurum'a bağlı Tüysüz ve Alvar köylerinde karşılaştırmalı bir araştırma yürütmüştür. Alvar köyü, Erzurum'un en gelişmiş ilçesi olan Pasinler'e yalnızca 8 km. uzaklıkta bulunan, özellikle tarıma dayalı ticaretin gelişmiş durumda bulunduğu, arazi alım-satım ilişkilerinin görüldüğü, iletişim olanaklarının zengin olduğu, şehrin kültürel etkisine daha açık olan yerleşim özellikleri göstermektedir. Tüysüz köyü ise Erzurum-Çat karayoluna 39 km. uzaklıktadır. Arazi verimsiz ve kuraktır. Doğa koşulları ve maliyet nedeniyle şehir merkezine yönelik ulaşım çoğu kez aksamaktadır. Köyde en önemli geçim kaynağı hayvancılık olmasına karşın, veteriner yokluğu ve ağır maliyet bedelleri nedeniyle hayvan beslemek de zorlaşmıştır. Şehrin etkisine daha açık durumda bulunan Alvar köyü ile şehrin etkisinden daha uzak durumda bulunan Tüysüz köylerinin karşılaştırılması sonucunda, Alvar köyünde kadına miras hakkı tanındığını ve bu durumun kadının aile reisi olmasını olanaklı kıldığı görülmüştür. İkinci olarak, kadın ve erkek arasında flört gibi evlilik öncesi ilişkilerin her iki köyde de normlara aykırı görüldüğü, buna karşın Alvar köyünde iletişim olanaklarının zenginliğinden kaynaklanan norm farklılaşmasının, konuya ilişkin sapkın davranışları teşvik ettiği bulunmuştur.

Köylerdeki toplumsal değişme sürecini inceleyen yukarıdaki saha araştırmalarının ortak bulgusu, ideal köy toplumundaki dinsel ve kültürel alışkanlıkların, şehrin etkisine bağlı olarak değişim göstermekte olduğudur. Söz konusu bulgular, bizim araştırmamızın da temel hipotezini oluşturmaktadır. Aşağıdaki bölümünde, uygulama alanımızı oluşturan Çanakkale merkez ilçeye bağlı Karacaören ve Serçiler köylerinin demografik, sosyo-ekonomik ve kültürel tanımlarına yer verilecektir.

3. Araştırma Kapsamındaki Köylerin Tanıtımı

Karacaören Köyü, şehir merkezinin 4 km. doğusunda yer almaktadır. Köy muhtarlığından alınan bilgilere göre köyde 168 hane bulunmakta olup, 662 kişi yaşamaktadır. Kadın ve erkek sayısı dengelidir. Köylülerin geliri önem sırasına göre devlet memuru ya da emekli maaşına, tarım gelirlerine, büyük ve küçükbaş hayvancılığa dayanmaktadır. Sayıca az da olsa, balıkçılıkla uğraşanlar görülür. Karacaören'in tarıma elverişli düz bir ovada kurulmuş olması ve gelişmiş sulama olanaklarına sahip olması tarımın gücünü arttırmaktadır. Kavun, karpuz, domates, salatalık, biber, soğan ve mısır en çok yetişen ürünler arasındadır. Köylülerin belirttiğine göre Karacaören'de pancar dışında her ürün yetişmektedir. Köye gelen bir komisyoncu, Karacaörenlilerin yetiştirdiği ürünleri toplayarak yurt içindeki ulusal pazarlara satmakta, sonrasında kendisine belirli ölçüde pay ayırdığı satış gelirini üretici köylüye dağıtmaktadır. Ürünü aracılara vermeyip, fabrikalara ya da şahıslara doğrudan satanlar da vardır. Köyün ileri gelenlerinin belirttiğine göre 1980'li yılların başına kadar olan dönemde Karacaören domatesi, bazı Ortadoğu ve Arap ülkelerine ihraç edilmekteydi. Şimdilerde bu türden uluslararası ihracatlara rastlanmamaktadır. Köylülerin anlatımına göre bunun iki nedeni vardır. Birinci neden, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'nin uygulamaya girmiş olması ve böylece Ortadoğu ülkelerine daha yakın bölgelerden domates ithal etme olanağının sağlanmış olmasıdır. İkinci neden ise "yumurcak" denilen bir haşerenin domates yetiştirmeye olanak tanımamasıdır.

Köylülerin önemli bir geliri de arazi satışlarıdır. Karacaörenliler arasında köy içinde ya da yakınındaki Esenler mahallesinde arazileri olanlar vardır. Bugünlerde söz konusu araziler yer yer satılmakta ve sahiplerine önemli kazançlar sağlayabilmektedir. Arazi satışı yoluyla önemli ölçüde ekonomik gelir sağlamış olanlar bu geliri "piyango" olarak görmektedirler. Yüksek arazi gelirlerinin piyango olarak adlandırılması, ilgili gelirin "hak edilmiş gelir" kavramının sınırları içinde tutulmak istenmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bunun dışında, Karacaören köyünde büyükbaş hayvancılıktan geniş ölçüde yararlanılmaktadır. Hane içinde üretilen süt, köy kahvesinin yanında bulunan süt merkezinde toplanmaktadır. Sonrasında bu süt, Çanakkale çevresindeki peynir ve yoğurt mandıralarına gönderilmektedir. Davar, koyun, keçi gibi hayvanlar ise kasaplara ya da şehirden gelen alıcılara satılmaktadır.

Karacaören köyünün şehirle olan bağlantısı oldukça işlektir. Her yarım saatte şehir merkezine dolmuşlar çalışmaktadır. Merkeze hergün gidip gelenlerin oranı yüksektir. Örneğin kendisiyle görüşme yapılan köylülerin yüzde 44'ü, şehir merkezine hergün gidip geldiklerini belirtmişlerdir. Hiç gitmeyenlerin oranı ise yalnızca yüzde 1.2'dir. Dolmuşların dışında, kendi araçlarıyla şehir merkezine gidip gelen köylüler bulunmaktadır. Şehire gidiş oranının yüksek olmasının en büyük nedeni, köyde yaşayanlar içinde şehir merkezinde çalışanlar olmasıdır. Karacaören, iletişim araçları bakımından gelişmiştir. Köye hergün gazete gelmektedir. Gelen gazeteler köy kahvesine bırakılır. Kahveye gelen köylü masadaki gazeteyi okur, sonra gazeteyi yine masada bırakıp gider. Hanelerin yarıya yakınında internet bağlantısı bulunduğu tespit edilmiştir. Köylülerin birlikte oturup çay içtikleri ve uzun zaman geçirdikleri köy kahvesinde televizyon her zaman açıktır. Bu özellikler, Karacaören köyünün ekonomik ve kültürel açılardan şehir etkisini belirgin ölçüde hissedilen bir yerleşim birimi olduğunu göstermektedir.

Araştırmamızın uygulama sahasını oluşturan ikinci köy, Çanakkale şehir merkezinin 23 km. doğusunda bulunan Serçiler köyüdür. Serçiler, 1974 yılında uygulamaya sokulan köy-kent projesine bağlı olarak bölgede dağınmış durumda bulunan üç obanın birleştirilmesiyle devlet tarafından oluşturulmuştur. Köy, ticaret merkezlerinden Çan'ın 44 km. batısında kalmaktadır. Köy muhtarlığından alınan bilgilere göre Serçiler köyünde 70 hane bulunmakta, bu hanelerde toplam 273 kişi yaşamaktadır. Kadın ve erkek sayısı dengelidir. Köylülerin geliri öncelikle emekli maaşına, sonrasında ise yalnızca küçükbaş hayvancılığa dayanmaktadır.

Köyde tarım yoktur. Köylülerin anlatımına göre bunun nedeni, engebeli arazinin tarıma elverişli olmamasının yanında, gelişmiş bir sulama sisteminden yoksunluk ve yüksek tarım maliyetleridir. Köylüler, gübrenin torbasına 80 TL verdiklerini, bu fiyatın bölgede tarımı olanaksız kıldığını belirtmektedirler.

Büyükbaş hayvancılık ise çok azdır. Yalnızca koyun, keçi ve kümes hayvancılığından söz edilebilir. Bu türden küçükbaş hayvanlar köyün ikiyüz metre kadar uzağında bulunan çeşitli ahırlarda barındırılmakta ve otlatılmaktadır. Hayvansal ürünler her yıl Nisan ve Ağustos ayları arasında, köy merkezinde bulunan süt toplama merkezinde toplanır ve mandırlara satılır. Son zamanlarda köyün yakınlarında altın madenleri çalışmaya başlamıştır. Sunduğu iş olanakları nedeniyle bölgede altın madeni işletmelerinin açılmasına olumlu bakılmaktadır. Köylüler arasında bu madenlerde çalışan gençlere rastlanabilir. Sosyo-ekonomik düzey açısından bakıldığında Serçiler köyü, Karacaören köyünün çok gerisindedir. Köy kahvesinde görüştüğümüz yaşlılar, bu durumu “Serçilerin en zengini Karacaören’in en yoksuludur” biçiminde ifade etmektedirler. Aynı ifadeye Karacaören’de yaşayan köylülerde de rastlanmıştır. Karacaören’de görüşülen köylülerden yüzde 54.1’i ortalama aylık gelirlerinin en düşük seçenek olan 500-1000 TL arasında olduğunu belirtmişken, Serçiler köyünde aylık gelirlerinin 500-1000 TL arasında olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 75.6’ya kadar çıkmıştır. Köylülerin gelirlerine ilişkin belirttikleri sayılar kesinlikle güvenilir değildir. Köylüler çeşitli kaygılarla gelir düzeylerini düşük göstermeye eğilim göstermiş olsalar bile bu oranlar, Serçiler köyünün sosyo-ekonomik düzey açısından Karacaören köyünden daha alt düzeyde olduğuna ilişkin gözlemlerimizi pekiştirecek niteliktedir.

Serçiler köyü ve Çanakkale şehir merkezi arasında asfalt bir yol bulunmasına karşın, şehir merkezine gidip gelenlerin sayısı çok değildir. Örnek olarak kendisiyle görüşme yapılan köylülerin yüzde 20’si şehir merkezine hiç gitmediğini, yüzde 46.7’si ise haftada yalnızca bir kez gidip geldiğini ifade etmiştir. Şehir merkezine hergün gidenlerin oranı ise yüzde 11.1’de kalmıştır. Köylülerin anlattığına göre Çanakkale otogarının yer değiştirmesine bağlı olarak, son bir yıl içinde Serçilerden Çanakkale’ye gidenlerin sayısı eskisine göre azalmıştır. Zira şehir merkezine eskiden tek araçla gidilirken, şimdi çift araçla (önce Çanakkale otogarına, sonra otogardan şehir merkezine) gidilmekte, bu durum bütçeleri zorlayan bir ulaşım maliyeti doğurmaktadır. Köylüler arasında 44 km. uzaklıktaki Çan’da çalışan ya da Çan’a gidip gelen kimse yoktur. Köyde günlük gazete bulunmamaktadır. Şehire gidenler gazete bayisinin önünden geçerlerse gazete alıp getirmektedirler. Gazetenin köye giriş sıklığı haftada yalnızca bir gündür. Köyde bir internet ağının bulunmadığı görülmektedir. Görüşülen köylülerden yalnızca iki kişi, bilgisayara takılan çok küçük modemlerle internete bağlandıklarını belirtmişlerdir. Şehir merkezine düzenli gidenlerin azlığı, gazete ve internet gibi iletişim araçlarından yoksunluk gibi özellikler, Serçiler köyünün Karacaören köyüne göre şehir etkisinde ve dünyadaki gelişmelere daha kapalı bir toplumsal yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Karacaören ve Serçiler köylerinin şehir merkezine uzaklıkları ve sosyo-ekonomik özellikleri, onların toplumsal değişme hızı açısından karşılaştırılmalarına uygun bir zemin sunmaktadır. Aşağıdaki bölümde araştırmamızın yöntemi konusunda bilgi verilecektir.

4. Yöntem

4.1. Köylerin Seçimi: Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2010 yılındaki verilerine göre toplam 12 ilçeye bağlı Çanakkale'de 565 köy bulunmaktadır. Araştırma kapsamına alınacak köyler seçilirken dört temel ölçüt göz önünde bulundurulmuştur. Birinci olarak, seçilecek köylerin idari açıdan Çanakkale merkez ilçesine bağlı olması gerekmiştir. Zira seçilen köylerin farklı ilçelere bağlı olması durumunda farklı ticaret merkezlerinin etki alanlarının araştırmaya gizli değişkenler olarak katılma tehlikesi oluşabilirdi. İkinci olarak, problem alanımıza uygun tarzda seçilecek köylerin uzaklık açısından birisinin şehre çok yakın, ekonomik açıdan daha üst düzeyde ve şehrin kültürel ağlarıyla bütünleşmiş diğerinin ise daha uzak bir coğrafi konumda bulunması ve kültürel açıdan daha içe dönük bir özellik taşıması gerekmiştir. Üçüncü olarak, seçilecek köylerin ikisinin de sünni ya da ikisinin de alevi köyü olması gerekmiştir. Çünkü Çanakkale köylerinde dinsel-mezhepsel kimlikler düşünce, tutum ve davranışları belirlemede halen güçlü durumda bulunmaktadır. Farklı mezheplerden köyler seçilmesi, köylerin toplumsal değişme hızında şehir etkisinin yanına dinsel değişkenlerin de eklenmesi türünden, araştırmamızın problem alanını dağıtacak başka bir tehlike ortaya çıkarabilirdi. Dördüncü olarak, araştırma kapsamına alınacak köylerin demografik açıdan benzerlik göstermesi gerekmiştir. Çok nüfuslu bir köyle, çok daha az nüfuslu bir köyün karşılaştırılması, problem alanımıza yeni değişkenler eklenmesini gerektireceğinden böyle seçimlerden kaçınılmıştır.

Belirlenen ölçütler kapsamındaki en uygun yerleşim birimleri, Karacaören ve Serçiler köyleridir. Karacaören, merkez ilçeye bağlı ve şehre en yakın sünni köyü durumundadır. Serçiler ise merkez ilçeye bağlı ve şehir merkezine en uzak sünni köyüdür. Ortaca ve Haliloğlu gibi Çanakkale merkez ilçeye bağlı ve merkeze daha uzak sünni köyleri de bulunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu köylerin en fazla on ya da onbeş haneye sahip olduğu görülmüştür. Serçiler köyünde ise kırk hane bulunmaktadır. Bu özelliği ile Serçiler, Karacaören köyüne nüfus açısından en çok yaklaşan ama şehir merkezine en uzak köy olarak araştırma kapsamına alınmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem: Karacaören ve Serçiler köylerinde doğup büyüyen ve bu köylerde yaşayan hane reisleri araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır. Bu köylerde doğup büyüyen, bununla birlikte şehirde ya da başka bir yerleşim biriminde yaşayan hane reisleri araştırmamızın kapsamı dışındadır. Araştırmamızın evren grubu olarak hane reislerini belirlememizin nedeni araştırmayı sınırlandırma çabasının yanında, ev hanımlarının toplumsal yaşama daha az katılmaları ve böylece toplumsal değişme sürecinden daha az etkilenmeleridir. Bundan başka, kadınların eşlerinin yanıtlarının etkisinde yanıt verme eğilimi içinde bulunma olasılığı bizi böyle bir yol izlemeye zorlamıştır. Köy muhtarlıklarından alınan bilgilere göre Karacaören köyünde 168, Serçiler köyünde ise 70 hane bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Karacaören köyündeki 85 hane reisine karşılık, Serçiler köyündeki 45 hane reisidir. Katılımcılar, köyün yerlisi ve köyde yaşayan hane reisleri arasından tesadüfi yollarla seçilmiş ve görüşmeler, tümüyle köy kahvelerine gelen köylülerle yapılmıştır. Görüşmeciler, köy kahvelerinde tesadüfi olarak karşılına çıkan tüm hane reisleriyle görüşmüşlerdir. Evler dolaşılmamıştır. Zira hane reislerini gündüz saatlerinde evde bulmak oldukça güçtür. Katılımcıların yaş grubuna ilişkin dağılım, Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Yaş Grubu

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
20-25	4	4.7	20-25	1	2.2
26-30	3	3.5	26-30	1	2.2
31-40	19	22.4	31-40	4	8.9
41-50	15	17.6	41-50	7	15.6
51-60	17	20.0	51-60	9	20.0
61 ve üstü	27	31.8	61 ve üstü	23	51.1
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Serçiler köyünde yapılan görüşmeler sırasında bazı köylülerin hayvan bakımı nedeniyle köy dışında bulunması hane reislerinin tümüne ulaşmamızı engellemiştir. Karacaören köyünde ise “daha önce köye seyyar satıcıların ve bankacıların gelmesi, köylüyü maddi yönlerden oldukça mağdur etmeleri” nedeniyle araştırmaya katılım ve sorulara yanıt verme konusunda büyük tereddütler yaşanmıştır. Bu nedenle görüşme isteğimizi geri çeviren köylüler olmuştur. Bunun dışında Karacaören köyünden Çanakkale merkezine sabah çok erken saatlerde çalışmaya giden ve akşam geç saatlerde dönen köylülerle görüşme olanağı bulunamamıştır. Bazı hanelerde ise kimsenin oturmadığı görülmüştür. Bu hanelerin sahipleri daha çok şehir merkezinde ikamet etmekte, seyrek zamanlarda köye gelmektedir.

4.3. Kullanılan Teknikler: Köylülerin tutum, değer ve davranışlarının ölçülmesinde gözlem ve görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Ölçme aracı çoktan seçmeli 20 soruluk bir görüşme formundan oluşmaktadır. Görüşme formunun 10., 14., 15., 18., 19. ve 20. soruları Ömer Çaha'nın “Armutçuk Köyü Araştırması” (2008)'ndan, 12. ve 13. soruları Ali Arslan'ın “Bir Ankara Köyü (Kavaközü)'nün Sosyolojik İncelemesi” (2004) başlıklı çalışmasından alınmış; 11. ve 17. soruların oluşturulmasında ise Mübeccel Belik Kıray'ın “Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası” (2000) başlıklı araştırmasından yararlanılmıştır. Görüşmeciler karşılıklı konuşma ortamı içinde soruyu sormakta ve aldığı yanıtı, bu yanıtı tamamen içeren seçeneklere işaretlemektedir. Görüşmeciler, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencileri arasından gönüllü yoldan seçilen sekiz kişidir. Öğrenciler sahaya her çıkıştan önce köylerin toplumsal yapısı ve soruların nasıl sorulması, yanıtların nesnel biçimde nasıl alınması gerektiği konusunda birer saatlik eğitimden geçirilmişlerdir.

Köylülerin sorulara içtenlikle yanıt vermeleri için azami gayret gösterilmiştir. Köylere her gidildiğinde, köy muhtarından köylülere yönelik araştırmamızı tanıtan kısa bir konuşma yapması istenmiş, böylece köylülerin görüşmecilere yönelik güvenleri sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeciler ise içtenliğinden kuşkuya düştükleri yanıtlar karşısında ya da katılımcının verdiği yanıtlara dışarıdan müdahale edildiği durumlarda katılımcı köylüye teşekkür etmişler ve görüşmeyi sonlandırmışlardır. İçtenliğinden kuşku duyulan görüşme formları geçersiz sayılmıştır. Görüşme formlarına verilen yanıtlar SPSS 16.0 yazılımı kullanılarak tasniflenmiş ve tablolastırılmıştır. Kullanılan SPSS programı karşılaştırmalı tablo yapmaya olanak tanımadığından, basit frekans tabloları word dosyasında karşılaştırmalı tablo biçimine getirilmiştir.

4.4. Hipotezler: Karacaören köyü, Çanakkale'ye yalnızca 4km. uzaklıkta bulunan, bu nedenle Çanakkale'ye 23km. uzaklıkta bulunan Serçiler köyüyle karşılaştırıldığında, şehir yaşamının ekonomik ve kültürel etkisine daha açık bir yerleşim birimidir. Serçiler köyünün Çan, Bayramiç ve Lapseki gibi başka ticaret merkezleriyle olan bağlantısı, Çanakkale şehir

merkeziyle olan bağlantısından daha zayıftır. Zira köylüler arasında Çanakkale şehir merkezinde çalışanlara rastlandığı halde Çan, Bayramiç ve Lapseki’de çalışan ya da buralara düzenli gidip gelen kimselerle karşılaşmamıştır. Ayrıca Serçiler köyü günlük gazetelere ulaşım ve internet bağlantısı gibi iletişim olanakları açısından Karacaören köyünü daha geriden izlemektedir. Bu noktadan yola çıkarak, araştırmamızın genel hipotezi “Karacaören köyündeki toplumsal değişme süreci, Serçiler köyündeki toplumsal değişme sürecinden daha hızlıdır” biçiminde formüle edilmiştir. Kuramsal temeller bölümünde incelediğimiz beş temel değişkene bağlı olarak oluşturulan alt hipotezlerimiz ise aşağıdaki maddeler biçiminde şöyle belirtilebilir:

1. Alt Hipotez: Serçiler köyünde dini ibadetlerini düzenli olarak yerine getirenlerin oranı daha yüksektir.

2. Alt Hipotez: Serçiler köyündeki birincil nitelikteki toplumsal ilişkiler daha güçlüdür.

3. Alt Hipotez: Serçiler köyünde aile içinde bir sorun olduğu zaman eşine danışan köylülerin oranı daha düşüktür.

4. Alt Hipotez: Evlenme çağındaki gençlerin birbirleriyle görüşmelerine karşı çıkanların oranı Serçiler köyünde daha yüksektir.

5. Alt Hipotez: Evlilik konusunda öncelikle ailelerin karar vermesi gerektiğini düşünenlerin oranı Serçiler köyünde daha yüksektir.

Araştırmamızın ikinci alt hipotezi ölçme aracımızın 18., 19., ve 20. sorularıyla; birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci alt hipotezler ise sırasıyla ölçme aracının 15., 17., 14. ve 12. sorularıyla sınanacaktır. Aşağıdaki bölümde alt hipotezlerimizin sınanmasıyla ortaya çıkan bulgulara yer verilmektedir.

5. Bulgular

Araştırmaya katılan Karacaören ve Serçiler köylülerinin “dini ibadetlerinizi hangi sıklıkla yerine getirmeniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: Dini İbadetleri Yerine Getirme Sıklığı

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
Düzenli	28	32.9	Düzenli	22	48.9
Arasıra	41	48.2	Arasıra	22	48.9
Pek değil	15	17.6	Pek değil	1	2.2
Fikrim yok	1	1.2	Fikrim yok	0	0
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Tablo 2’deki dağılım, Serçiler köyünde dini ibadetlerini düzenli olarak yerine getirenlerin oranının Karacaören’i önemli ölçüde geride bıraktığını göstermektedir. Öte yandan, soruya “pek değil” biçiminde yanıt verenlerin oranı Karacaören’de çok daha yüksektir. Ortaya çıkan sonuçlar, “Serçiler köyünde dini ibadetlerini düzenli olarak yerine getirenlerin oranı daha yüksektir” biçiminde formüle edilmiş olan birinci alt hipotezimizin doğrulandığını göstermektedir.

Köylerdeki birincil ilişkilerle ilgili hazırlanan ikinci alt hipotezimiz üç soruyla ölçülmüştür. Birinci olarak, Karacaören ve Serçiler köylülerinin “köyünüzde bir komşunuzla

anlaşmazlık olduğu zaman nasıl çözersiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların oluşturduğu dağılım Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3: Köydeki Anlaşmazlıkların Çözümü

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
Muhtar devreye girer	41	48.2	Muhtar devreye girer	34	75.6
Köyün büyükleri devreye girer	13	15.3	Köyün büyükleri devreye girer	2	4.4
Yakın çevreden büyükler devreye girer	13	15.3	Yakın çevreden büyükler devreye girer	5	11.1
Resmi makamlara-mahkemeye başvururum	12	14.1	Resmi makamlara-mahkemeye başvururum	4	8.9
Fikrim yok	6	7.1	Fikrim yok	0	0
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi köylüler arasındaki anlaşmazlıklarda muhtarlık ve köy büyükleri öncelikli başvuru makamı olarak güncelliklerini korumalarına karşın, resmi makamlar başvuru seçenekleri arasına girmeye başlamıştır. Bu durum, her iki köyde de sözleşmeye dayalı ilişkilerin güçlenme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Buna karşın, köydeki anlaşmazlıklar konusunda resmi makamlara başvurma eğilimi Serçiler köyünde daha düşüktür. Ortaya çıkan tablo, “Serçiler köyündeki birincil nitelikteki toplumsal ilişkiler daha güçlüdür” biçimindeki 2. alt hipotezimizi doğrulayacak dayanak noktalarından birisi olarak değerlendirilebilir.

İkinci alt hipotezimizi sınyacak diğer soru, komşularla görüşme sıklığına ilişkin olarak sorulmuştur. Köylülerin “komşularınızla hangi sıklıkta görüşüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlardan oluşan dağılım, Tablo 4’te verilmektedir.

Tablo 4: Komşularla Görüşme Sıklığı

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
Sürekli	39	45.9	Sürekli	26	57.8
Arada bir	36	42.4	Arada bir	17	37.8
Fazla değil	10	11.8	Fazla değil	2	4.4
Fikrim yok	0	0	Fikrim yok	0	0
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Serçiler köyünde görüşülen katılımcılardan yarıdan fazlası, komşularıyla sürekli görüşüğünü belirtmişken, bu oran Karacaören’de yarıya bile ulaşmamıştır. Arada yüzde 11.9 oranında önemli bir fark bulunmaktadır. Komşularıyla düzenli olarak görüşmeyenlerin oranı ise Serçiler köyünde yüzde 4.4’te kalmışken, Karacaören köyünde yüzde 11.8’e kadar ulaşmıştır. Dağılım sonuçları, 2. alt hipotezimizi doğrulayacak kanıtlardan birisidir.

Tablo 5'teki dağılım, 2. alt hipotezimizi sınamak amacıyla “köyde aranızın soğuk olduğu bir aile var mıdır?” biçiminde düzenlenmiş soruya katılımcıların verdikleri yanıtlardan oluşmaktadır.

Tablo 5: Aranın Soğuk Olduğu Ailenin Varlığı

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
Evet var	38	44.7	Evet var	18	40.0
Hayır yok	46	54.1	Hayır yok	27	60.0
Fikrim yok	1	1.2	Fikrim yok	0	0
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Köyde araların soğuk olduğu ailelerin bulunduğunu söyleyenlerin Karacaören köyünde daha yüksek oranda çıkması, Tablo 4'teki sonuçlarla birlikte değerlendirilmelidir. Şehrin ve yeni ekonomik ilişkilerin etkisi, eskiden daha ortak olan köylülerin çıkarlarında farklılaşmalar yaratmaya başlamış, yüzyüze ve dayanışmacı ilişkiler sarsılmıştır. Oluşan süreçte ise Serçiler köyü daha geriden gitmektedir. Tablo 3, 4 ve 5'teki dağılım sonuçlarının tümü, “Serçiler köyündeki birincil nitelikteki toplumsal ilişkiler daha güçlüdür” biçiminde oluşturulan 2. alt hipotezimizi doğrulamaktadır.

Aile içinde kadının sosyal konumuna ilişkin olarak hazırlanan üçüncü alt hipotezimizin sınanması amacıyla katılımcılara “ailenizle ilgili bir sorunuz olduğunda öncelikle kime danışırsınız?” biçiminde bir soru yöneltilmiştir. Alınan yanıtlara ilişkin dağılım Tablo 6'te verilmektedir.

Tablo 6: Aile İçindeki Sorunlarda Öncelikle Kime Danışıldığı

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
Eşime	61	71.8	Eşime	26	57.8
Komşularıma	0	0	Komşularıma	2	4.4
Yaşlılara	5	5.9	Yaşlılara	4	8.9
Hocaya ya da köy İmamına	0	0	Hocaya ya da köy İmamına	1	2.2
Kimseye danışmam	17	20.0	Kimseye danışmam	11	24.4
Fikrim yok	2	2.4	Fikrim yok	1	2.2
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Yukarıdaki tablo, Serçiler köyünde aile içinde karşılaşılabilecek herhangi bir sorun konusunda eşine danışanların oransal açıdan daha geride olduğunu göstermektedir. Karacaören köyü ile arada yüzde 14 oranında, önemli sayılabilecek bir fark bulunmaktadır. Ortaya çıkan dağılım, “Serçiler köyünde aile içinde bir sorun olduğu zaman eşine danışan köylülerin oranı daha düşüktür” biçimindeki 3. alt hipotezimizi doğrulamıştır. Dikkat çeken başka bir dağılım, Karacaören köyünde komşulara, hocaya ya da köy imamına danışma eğilimi hiç gösterilmemiş olmasıdır. Oysa Serçiler köyünde komşularına, hocaya ya da köy imamına danışanların oranı toplam olarak yüzde 6.6'yı bulmuştur. Bu sonuç, ilgili köylerdeki aile içi sorunlarda komşuluk bağlarının, yaşlıların ve dinsel otoritelerin öneminin azalmasına karşılık, Serçiler köyünün bu değişim sürecini az da olsa geriden izlediği biçiminde yorumlanabilir. Son olarak Serçiler köyünde bu soruya “kimseye danışmam” biçiminde yanıt verenlerin yüzdelik oran açısından daha önde çıkması beklentilerimizin dışında bir sonuç olmuştur.

“Evlenme çağındaki gençlerin birbirleriyle görüşmelerine karşı çıkanların oranı Serçiler köyünde daha yüksektir” biçiminde formüleleştirilen 4. alt hipotezimiz, “Evlenme çağındaki gençlerin birbirleriyle görüşmelerini nasıl karşılırsınız?” sorusuyla ölçülmüştür. Verilen yanıtların oluşturduğu dağılım oranları Tablo 7’de görülebilir.

Tablo 7: Flört İlişkilerine Bakış

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
Normal karşılarım	60	70.6	Normal karşılarım	32	71.1
Hoş karşılarım	14	16.5	Hoş karşılarım	4	8.9
Pek hoş karşılamam	10	11.8	Pek hoş karşılamam	7	15.6
Kesinlikle karşıyım	1	1.2	Kesinlikle karşıyım	1	2.2
Fikrim yok	0	0	Fikrim yok	1	1.2
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Flört ilişkilerini normal karşılayanların oranı Serçiler köyünde yüzde 0.5 oranında yüksek çıkmasına karşın bu sonucun her iki köy için de eşit olduğunu kabul etmek gerekir. Çanakkale’nin köylerinde flört ilişkilerini yadırgayanların ya da karşı çıkanların oranı, toplumsal değişme sürecinin hızlanmasına bağlı olarak giderek düşmektedir. Bununla birlikte flört ilişkilerine yönelik tutumlar konusunda Serçiler köyüne ilişkin çok küçük bir farktan söz edilebilir. Flört ilişkilerine kesinlikle karşı çıkanların ya da pek hoş karşılamayanların toplam oranı Karacaören köyünde yüzde 13 iken, bu oran Serçiler köyünde yüzde 17.8’i bulmuştur. Ayrıca bu türden ilişkileri destekleyenlerin oranı Karacaören köyünde yüzde 16.5 iken, bu oran Serçiler köyünde neredeyse yarıya inmiş ve yüzde 8.9 olmuştur. Oluşan dağılım, 4. alt hipotezimizi destekleyici niteliktedir.

“Evlilik konusunda öncelikle ailelerin karar vermesi gerektiğini düşünenlerin oranı Serçiler köyünde daha yüksektir” biçiminde oluşturulmuş olan 5. alt hipotezimizi ölçmek için katılımcılara “Evlilik konusundaki görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Alınan yanıtlar ve yüzdelik oranları Tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8: Evlilik Konusundaki Düşünceler

Karacaören	Sayı	Oran (%)	Serçiler	Sayı	Oran (%)
Gençler eşlerini kendileri seçmelidir	46	54.1	Gençler eşlerini kendileri seçmelidir	22	48.9
Gençler aileleriyle birlikte karar vermelidir	34	40.0	Gençler aileleriyle birlikte karar vermelidir	17	37.8
Gençler adına aileleri karar vermelidir	4	4.7	Gençler adına aileleri karar vermelidir	5	11.1
Fikrim yok	1	1.2	Fikrim yok	1	2.2
Toplam	85	100	Toplam	45	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi, her iki köyde de evlilik konusunda alınacak kararlar öncelikle gençlere bırakılmıştır. Bununla birlikte ilgili kararı yalnızca gençlere bırakanların oranı Karacaören köyünde yüzde 5.2 daha fazla gözüktüğü gibi, evlilik konusunda gençler adına ailelerinin karar vermesi gerektiğini düşünenlerin oranı Serçiler köyünde yüzde 6.4 daha öndedir. Ortaya çıkan tablo, evlilik konusunda her iki köyde de geleneksel görüş ve tutumlardan uzaklaşmakla birlikte, geleneksel yapının izlerine Serçiler köyünde daha belirgin rastlanabildiğini göstermiştir. Sonuçlar 5. alt hipotezimizi doğrulamaktadır.

6. Sonuç

Araştırmamızda Çanakkale’nin ekonomik ve kültürel etkisine bağlı olarak Karacaören köyündeki toplumsal değişime sürecinin Serçiler köyündeki toplumsal değişme sürecinden daha hızlı gerçekleşmekte olduğu saptanmıştır. Şehre daha yakın coğrafi konumda bulunan ve bu nedenle şehrin ekonomik ve kültürel etkisine daha açık duran Karacaören köyünde dinsel ibadetlerin yerine getirilmesindeki toplumsal kontrol azalmış, geleneksel grup dayanışması çözülmeye başlamış, kadının aile içindeki yeri yükselmiş, flört ilişkilerine yönelik hoşgörü düzeyi yükselmiş ve evlenmeye ailelerin karar vermesi gerektiği yönündeki geleneksel tutum dağılmıştır. Aynı yöndeki toplumsal değişme sürecinin, şehrin ekonomik ve kültürel etkisine daha kapalı konumdaki Serçiler köyünde bu kez daha yavaş gerçekleşmekte olduğu görülmüştür. Ulaşılan sonuçlar, şehirlerin ekonomik ve kültürel etkisinin köylerin geleneksel toplumsal yapısındaki değişimleri hızlandırabildiği yönündeki kuramsal ve uygulamalı araştırmaları destekleyici niteliktedir.

KAYNAKÇA

- ARSLAN, A. (2004) Bir Ankara Köyü (Kavaközü)’nün Sosyolojik İncelemesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2004/2, 53-69.
- BERKES, M. (1943) Elvan Köyünde Sosyal Bir Araştırma. *A.Ü.D.T.C.F. Dergisi*, 2(1),135-143.
- BERKES, N. (1942) Bazı Ankara Köyleri Üzerine Bir Araştırma. Ankara: Uzluk Basımevi.
- BORAN, B. (1945) Toplumsal Yapı Araştırmaları, İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- ÇAHA, Ö. ve HAVVA, Ç. (2008) Armutçuk Köyü Araştırması, İstanbul: Deniz Feneri Yoksulluk Araştırmaları Merkezi.
- ERDENTUĞ, N. (1977) Sosyal Adet ve Gelenekler. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ESERPEK, A. (1979) Sosyal Kontrol, Sapma ve Sosyal Değişme, Erzurum’un İki Köyünde Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Ankara: A.Ü. E.F. Yayınları.
- FİTCHER, J. (2011) Sosyoloji Nedir? (Çeviren: Nilgün Çelebi) Ankara: Anı Yayıncılık.
- GÜÇBİLMEZ, E. (1972) Yenimahalle ve Kayadibi, Karşılaştırmalı Bir Köy Araştırması. Ankara: A.Ü. S.B.F. Yayınları
- İÇLİ, G. (2008) Sosyolojiye Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- KIRAY, M.B. (1999) Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- KIRAY, M.B. (2000) Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- KÖSEMİHAL, N.Ş. (1971) Durkheim Sosyolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.

-
- OZANKAYA, Ö. (2006) *Toplumbilim*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- REDFIELD, R. (1947) The Folk Society. *The American Journal of Sociology*. 52(4), 293-308.
- TOPSES, G. ve DEVRİM, T. (2010) *Toplumsal Olayların Bilimi Toplumbilime Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- UĞUZMAN, T. E. (2000) *Dörtdivan Kasabasının Sosyal ve Kültürel Araştırması*. Ankara: Divankav Yayıncılık.
- YASA, İ. (1955) *Hasanoğlan Köyü*. Ankara: T.O.D.A.İ.E. Yayınları.